

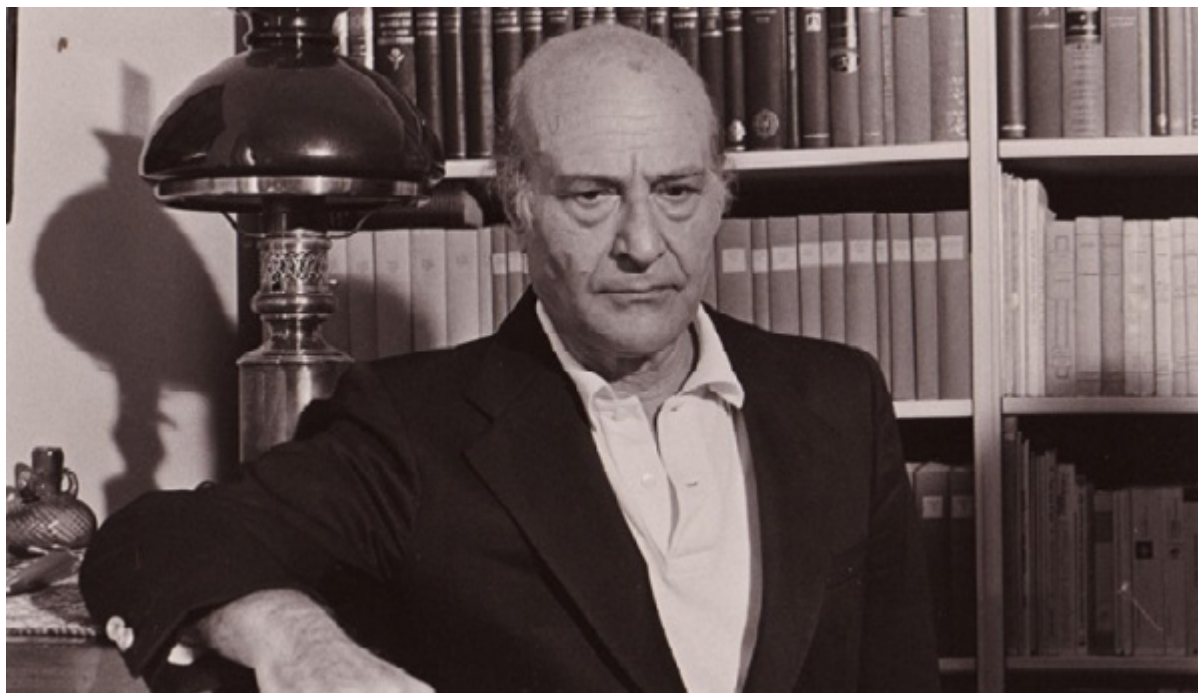
Η έννοια της δικαιοσύνης και του νόμου στο ποίημα του Οδ. Ελύτη (Βασιλική Ρούσκα, Θεολόγος)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/28XMRCv>]

Εκτός από την έννοια του δικαίου εμφανίζεται στο ποίημα και η έννοια του νόμου μέσα από τα λόγια της Μαρίας Νεφέλης: «Ο Νόμος που είμαι δεν θα με υποτάξει»[15], «Εσύ 'σαι αυτός που του 'ριξαν το δίχτυ μέσα στο λουτρό να τον σκοτώσουν μα κρατάει μες στο βασίλειό του ακόμη· που σπρώχνει την αγάπη απ' το παράθυρο κι ύστερα κλαίγεται και λέει ότι τον αδικούν οι νόμοι.»[16].

Η Μαρία Νεφέλη ως φιγούρα αρχετυπική και άχρονη είναι η ίδια «ένας φυσικός νόμος»[17] αφού σύμφωνα με τον Αντιφωνητή «Η Μαρία Νεφέλη ζει στους αντίποδες της Ηθικής/ είναι όλο ήθος»[18]. Ως λύση απέναντι στην αδικία η Μαρία Νεφέλη προτείνει «Μια νομοθεσία εντελώς άχρηστη για τις Εξουσίες θα 'τανε αληθινή σωτηρία.»[19] για να οδηγηθεί στον λόγο περί δικαιοσύνης[20] και στην καθαρότητα του ασβέστη, την απολυμαντική ιδιότητα[21] που διαθέτει ώστε να μην μένει «Καμία ρυτίδα, Ουτ' ένα δάκρυ.».

Στην ποίηση του Ελύτη ο ασβέστης λειτουργεί συμβολικά φέρνοντας στη μνήμη του πως «Σ' ένα τέτοιο [ασβεστοχρισμένο] πεζούλι [μιας μικρής παραθαλάσσιας εκκλησιάς] αγγίχτηκα γυμνός κάποτε, και ένιωσα να καθαρίζουνε τα σωθικά μου, σάμπως ο ασβέστης να 'χε διαπεράσει φύλλο φύλλο, με τις απολυμαντικές του ιδιότητες, την καρδιά μου. Γι' αυτό και δε φοβήθηκα ποτέ μου το βλέμμα το άγριο των Αγίων, το άγριο βέβαια, όπως κάθε τι που φτάνει τ' Αφάνταστα. Ήξερα ότι έφτανε ίσα-ίσα να αποκρυπτογραφεί τους Νόμους της φανταστικής μου πολιτείας και ν' αποκαλύπτει ότι είναι αυτή η έδρα της αθωότητας»[22]. Η γυμνή αυτή επαφή με τον ασβέστη που περιγράφει στα *Ανοιχτά Χαρτιά* ο Ελύτης υπαγορεύει στον Αντιφωνητή να δηλώσει πως «ένα σώμα λείο νέο γυμνό: η δικαιοσύνη»[23] για να έρθει να συμφωνήσει αποφθεγματικά η Μαρία Νεφέλη πως «Ένα σώμα γυμνό είναι η μοναδική προέκταση της νοητής γραμμής που μας ενώνει με το μυστήριο.»[24].

Η έμμεση σύνδεση του νόμου με τον ασβέστη και τις απολυμαντικές και άρα μεταμορφωτικές ιδιότητες που αυτός έχει μας εισάγει στην αναζήτηση του Παραδείσου, μια αναζήτηση ποιητική[25] για τον ποιητή («Αν υπάρχει,

συλλογίζομαι για τον καθένα μας ένας διαφορετικός, προσωπικός Παράδεισος, ανεπανόρθωτα ο δικός μου θα πρέπει να 'ναι σπαρμένος με δέντρα λέξεων που τα' ασημώνει ο άνεμος καθώς λεύκες, από ανθρώπους που βλέπουν να επαναστρέφει επάνω τους το δίκιο που τους είχε αφαιρεθεί, από πουλιά που ακόμα και μέσα στην αλήθεια του θανάτου επιμένουν να κελαηδούν ελληνικά, και να λεν "έρωτας", "έρωτας", "έρωτας"...»[26]). Ταυτόχρονα αμφισβητεί ο ποιητής τα θρησκευτικά σχήματα στον *προπατορικό παράδεισο* «Δεν σκαμπάζω γρυ από προπατορικά αμαρτήματα/ και άλλα των Δυτικών εφευρήματα» μέσα από τα λόγια του Αντιφωνητή[27]. Μαζί με την έννοια του παραδείσου στο ποίημα εμφανίζεται και η έννοια της φθοράς («Είμαστε το αρνητικό του ονείρου/ γι' αυτό φαινόμαστε μαύροι και άσπροι/ και ζούμε τη φθορά» [28]) και του θανάτου («Είναι πριν τον γνωρίσεις που αλλοιώνει ο θάνατος·/ από ζώντας με τις δαχτυλιές του επάνω μας/ ημιάγριοι το μαλλί αναστατωμένο σκύβουμε/ χειρονομώντας πάνω σ' ακατανόητες άρπες. Αλλ'/ ο κόσμος φεύγει...»[29]). Με την επανάληψη του στίχου «Αλλού είναι ο θάνατος.»[30] δηλώνεται η βεβαιότητα της ύπαρξης του θανάτου που «άλλοτε σαν δίχτυ αόρατο ριχμένο από μακριά/ με τραβάει κι αδύνατον να του ξεφύγω.»[31], βεβαιότητα που ο νομπελίστας ποιητής αποκαλεί ως «πρώτη αλήθεια»[32].

[Συνεχίζεται]

[15] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 20.

[16] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 57.

- [17] Γαβαλάς Δ., *Η Εσωτερική Διαλεκτική στη «Μαρία Νεφέλη» του Οδυσσέα Ελύτη*, Κώδικας, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 41.
- [18] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 45.
- [19] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 75.
- [20] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 94.
- [21] Βλ. Ξ. Α. Κοκόλης, «Αξιον Εστί, Ψαλμοί ΙΖ΄ και ΙΗ΄: Απόπειρα υπομνηματισμού», *Αντί*, τχ. 146, 22.2.1980, σ. 42.
- [22] Οδ. Ελύτης, *Ανοιχτά Χαρτιά*, Ίκαρος, ⁷2009, σ. 40-41. Πρβλ. Οδ. Ελύτης, *Εκλογή 1935-1977*, Άκμων, ⁶1979, σ. 145. Πρβλ. και Ξ. Α. Κοκόλης, «Αξιον Εστί, Ψαλμοί ΙΖ΄ και ΙΗ΄: Απόπειρα υπομνηματισμού», *Αντί*, τχ. 146, 22.2.1980, σ. 42.
- [23] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 97.
- [24] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 104.
- [25] Βλ. Στέλιος Καραγιάννης, «In Μεμόριαμ-οχτώ νότες για τον Οδυσ. Ελύτη και την ποίηση» στο *Νέα Εστία*, 141, τχ. 1674-1675, 1 & 15 Απρ. 1997, σ. 494.
- [26] Οδ. Ελύτης, *Ανοιχτά Χαρτιά*, Ίκαρος, ⁷2009, σ. 41.
- [27] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 58.
- [28] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 30.
- [29] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 24.
- [30] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 40.
- [31] Οδ. Ελύτης, *Μαρία Νεφέλη*, Ίκαρος, Αθήνα ¹⁰2008, σ. 40.
- [32] Βλ. Οδ. Ελύτης, *Ανοιχτά Χαρτιά*, Ίκαρος, ⁷2009, σ. 41: «Η ΠΡΩΤΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ»